

MISTERIUM MĘKI PAŃSKIEJ W BUDZEWIE

Wstęp

Problem niniejszego komunikatu skupia się na pasji Jezusa Chrystusa przedstawianej w Budzewie, parafii pw. Trójcy Przenajświętszej w Budrach w latach 2002-2011. Najpierw zostanie wyjaśnione pojęcie „misterium”, a następnie przedstawiona kwestia Męki Pańskiej w Budzewie, która była i jest nadal inspirująca dla wielu artystów. Przede wszystkim jednak chciałbym zaprezentować na przykładzie działalności budzewskiej społeczności, jak ważny i wciąż żywy wśród ludzi wierzących jest temat kulminacyjnego, można by rzec, momentu życia i śmierci Zbawiciela. Historia budzewskiego misterium pokaże istotę wydarzeń Męki Chrystusa, która z coraz większym zaangażowaniem ludzi rodziła się w ich sercach.

Misterium Męki Pańskiej w kulturze Chrześcijańskiej

Chociaż od czasów śmierci Pana Jezusa na krzyżu mija już prawie dwa tysiące lat, to wcale nie maleje zainteresowanie Męką Zbawiciela. Wydarzeniami, które miały miejsce na Golgocie ludzie zawsze się interesowali i nadal tak się dzieje. Męka Jezusa jest aktualna, wiecznie żywa i wzbogacająca ludzkie serca. Piszą i medytują o niej nie tylko ewangeliści, teologowie, ale i bardzo prości ludzie¹. Ciekawe refleksje dotyczące Męki Pańskiej spotykamy już w apokryfach z pierwszych wieków chrześcijaństwa. Również w średniowieczu powstało wiele dzieł o cierpieniach Mistrza z Nazaretu. Artyści malują liczne obrazy przedstawiające sceny z Męki Chrystusa, tworzą wspaniałe Drogi Krzyżowe, kaplice i przydrożne figury przedstawiające te zbawcze wydarzenia z Jerozolimy. Powstało i powstaje wiele filmów o Męce Jezusa, jak choćby znany w ostatnich latach wszystkim film Mela Gibsona „Pasja”.

Mariusz Pawlina; alumn Wyższego Seminarium Duchownego w Ełku;

¹ S. Grzybek (rec.), T. Olszański, *W światłach Męki Pańskiej*, Kraków 1989, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 43(1990), nr 3-6, s. 181.

Od początku dziejów bardziej do ludzi przemawiał obraz niż słowo pisane. Podobnie było i z Męką Pana Jezusa. Ludzie chcieli bardziej zrozumieć i poczuć te wydarzenia, które były celem całego chrześcijaństwa i zaczęli tworzyć widowiska, tak zwane Misteria Męki Pańskiej. Greckie słowo „misteriom” oznaczało tajemniczy obrządek na cześć bóstwa wprowadzający widzów w tajemniczy świat². Misterium to teatralne przedstawienie, widowisko, które powstało na podstawie dramatu liturgicznego na naszym kontynencie w XII wieku³. Misteria są utworami dramatycznymi opisującymi wybrane wydarzenia z Ewangelii, najczęściej są to wątki: narodzenia Pana Jezusa i wędrówki do Betlejem, adoracji pasterzy i pokłonu trzech króli, męka, śmierci na krzyżu Jezusa oraz Jego Chwalebego Zmartwychwstania⁴. Ludzie pragnęli bardziej poznać te wielkie wydarzenia związane z życiem Syna Bożego. W XIV wieku misterium stało się już samodzielnym gatunkiem dramatyczno-teatralnym.

Misteria stały się najpowszechniejszą formą teatralną w wielu krajach Europy: Anglii, Hiszpanii, Włoszech, Niemczech a zwłaszcza we Francji. Przedstawienia te były odgrywane w kościołach, na placach przed kościołami lub na rynkach na specjalnych podiach. Akcje widowisk toczyły się w wielu miejscach. Ilość scen i czas był nieograniczony⁵. Najstarszym polskim misterium jest „Historia o chwalebny Zmartwychwstaniu Pańskim” napisana przez Mikołaja z Wilkowiecka⁶. Szczególnym tematem misterii w Polsce stało się zbawcze dzieło Chrystusa, Jego męka, śmierć i zmartwychwstanie. Dziś właśnie te wydarzenia z Wielkiego Tygodnia odgrywane są w wielu miejscach naszego kraju i przyciągają tłumy pielgrzymów, widzów. Aktualnie Misteria Męki Pańskiej w Polsce są grane w następujących miejscowościach: Cytaдели Poznańskiej, gdzie od 1998 roku ma miejsce największe widowisko pasyjne na świecie; Kalwarii Wejherowskiej; Górze Kalwarii

² A. Chadom, *Misterium kalwaryjskie – powstanie i rozwój*, „Przegląd Kalwaryjski” 7(2002), s. 120.

³ *Misterium męki Pańskiej*, http://pl.wikipedia.org/wiki/Misterium_m%C4%99ki_Pa%C5%84skiej, 5 V 2011.

⁴ *Misterium*, w: *Słownik literatury staropolskiej*, red. T. Michałowska, Wrocław 2002, s. 548.

⁵ Tamże.

⁶ *Misterium*, http://pl.wikipedia.org/wiki/Teatr_%C5%9Bredniowieczny, 5 V 2011.

(zw. Kalwarią Mazowsza), gdzie tradycję wznowiono w 2010 roku po dwustu latach przerwy; Kalwarii Zebrzydowskiej, Kurzętniku; Kałkowie; Kalwarii Paclawskiej; Ołtarzewie, gdzie misteria wystawiane są przez kleryków tamtejszego Seminarium Duchownego; Bydgoszczy; Górze Klasztornej; Lubawie; Węglówce oraz w północno- zachodniej części Mazur w Budzewie (powiat węgorzewski)⁷.

Dzieje Misterium w Budzewie

Misterium Męki Pańskiej w Budzewie, inscenizowane było na początku przez miejscowe dzieci, a później również i dorosłych, stało się w tej małej wiosce na Mazurach już tradycją i na stałe wpisało się w kalendarz uroczystości. Budzewo znajduje się w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie węgorzewskim, w gminie Budry⁸. Historia budzewskiego misterium sięga roku 2001, kiedy to jedenastoletni chłopak Mariusz Pawlina chciał zrobić coś dla mieszkańców swojej wioski. Postanowił przygotować jasełka – przedstawienie bożonarodzeniowe. Scenariusz napisał na podstawie książki, którą otrzymał od katechетки. Zafascynowany reżyserowaniem i teatrem namówił do przedstawienia swoje rodzeństwo, siostrę Natalię i brata Przemysława, a także rodzeństwo Traczów: Ewelinę, Krystiana i Agnieszkę oraz Justynę Nazarowicz. Jasełka przez budzewskie dzieci zostały odegrane 13 stycznia w miejscowej świetlicy, gdzie przybyli zaproszeni goście (w większości rodzina aktorów).

Grupa teatralna zachęcona do dalszej działalności przez księdza proboszcza Parafii Trójcy Przenajświętszej w Budrach Józefa Adamczyka oraz wójta gminy Budry Józefa Markiewicza postanowiła przygotować Misterium Męki Pańskiej. Młodzież spotykała się na próbach w wiejskiej świetlicy przez cały okres Wielkiego Postu. Do grupy artystów dołączyli nowi: koledzy i koleżanki z Budzewa⁹. W sobotę dnia 23 marca 2002 roku wystawili na scenie, wielkości zaledwie kilkunastu metrów kwadratowych, swoją pierwszą Pasję. Od tego momentu stało się tradycją, że w Niedzielę Palmową, Niedzielę Męki Pańskiej rozpoczyna-

⁷ *Misterium męki Pańskiej*, http://pl.wikipedia.org/wiki/Misterium_m%C4%99ki_Pa%C5%84skiej, 5 V 2011.

⁸ *Budzewo*, <http://pl.wikipedia.org/wiki/Budzewo>, 7 V 2011.

⁹ T. Flis, *Budzewo. Aktorsko przed świętami*, „Węgorzewski Tydzień” 15(2004), s. 1.

jącej Wielki Tydzień, do Budzewa zaczęli przybywać mieszkańcy okolic, aby oglądać budzewską Pasję.

Pierwsze informacje o tamtejszym misterium możemy znaleźć w lokalnej prasie „Węgorzewskiego Tygodnia” z dnia 9.04.2004 roku¹⁰. Z roku na rok przybywało aktorów, organizatorzy namawiali swoich rówieśników, do udziału w tym szlachetnym przedsięwzięciu i tak budzewski misterium zaczęło nabierać większego rozmachu. Twórca widowiska postanowił rozbudować przedstawienie i w 2006 roku napisał dłuższy scenariusz, na podstawie wszystkich czterech Ewangelii. Czerpanie z tego źródła, według reżysera, miało na celu wprowadzić aktorów i widzów tego pasywnego widowiska w klimat dziejów opisywanych w Nowym Testamencie¹¹. Od samego początku wywoływało ono wśród widzów i aktorów ły wzruszenia, były również chwile głębokiej refleksji i serdeczne słowa wdzięczności za realizację misterium¹². Pierwsze przedstawienie zaczęło się od sceny modlitwy Pana Jezusa w ogrójcu, nie pokazywało Ostatniej Wieczerzy i tego, co działo się później. Natomiast od roku 2006, gdy scenariusz widowiska został rozbudowany, jak wyżej wspomniano, przedstawienie zawierało już scenę Ostatniej Wieczerzy, co wywarło na widzach ogromne wrażenie, bowiem wszyscy, razem z aktorami, przełamali się chlebem¹³. Każde przedstawienie, poczynawszy od 2002 do 2007 roku, rozpoczynało się powitaniem wszystkich gości przez kierownika zespołu. Następnie rozpoczynało się misterium, które publiczność z uwagą oglądała, tym bardziej, że po jego zakończeniu odbywał się konkurs wiedzy na temat przedstawienia i Świąt Wielkanocnych. W roku 2004 pierwsze miejsce w tym konkursie zajęła Marzena Czerniawska¹⁴, w 2006 najlepsza okazała się Danuta Zubek¹⁵.

Po konkursie, który był okazją do sprawdzenia swojej wiedzy i dobrą zabawą, odbywa się zawsze słodki poczęstunek. Gospodynie z Budzewa same przygotowują ciasta i przysmaki, którymi później raczą przybyłych na widowisko gości. Kolejną nowością w misterium było to, iż w roku 2007 do grona dzieci i młodzieży dołączyła Jolanta Duda,

¹⁰ T. Flis, *Budzewo dzieci zapraszają*, „Węgorzewski Tydzień” 14(2004), s. 1.

¹¹ A. Styrańczak-Wiatrak, *Misterium czterech Ewangelii*, „Węgorzewski Tydzień” 14(2006), s. 6.

¹² Tenże, *Przełamali się chlebem*, „Węgorzewski Tydzień” 15(2006), s. 3.

¹³ Tamże.

¹⁴ T. Flis, *Budzewo Aktorsko...*, s. 1.

¹⁵ A. Styrańczak-Wiatrak, *Przełamali...*, s. 3.

miejscowa pieśniarka, której nie przeszkadzała duża różnica wiekowa, ponieważ potrafiła znakomicie odnaleźć się w grupie teatralnej i wspólnie z młodymi występowała w Pasji. Wykonała ona pieśni, które są obecnie nieodłącznym elementem przedstawienia¹⁶. Oprócz debiutu Jolanty Dudy ta edycja misterium była inna niż pozostałe, ponieważ odbywała się ona w ramach projektu „Świat na tak”. Był to projekt zespołu „Budzewiaki” dofinansowany w ramach konkursu „Pracownia Umiejętności 2007”. Konkurs został zorganizowany przy wsparciu Akademii Filantropii w Polsce, Polskiej Telefonii Cyfrowej Sp. Z o.o., Gołdapskiego Funduszu Lokalnego oraz Fundacji Przedsiębiorczości Regionalnej. Dzięki temu właśnie projektowi publiczność zobaczyła aktorów w nowych strojach uszytych przez Czesławę Ochnio, Krystynę Wojtczuk oraz Marię Kupibida. Szóste misterium było również okazją do uczczenia pierwszej rocznicy śmierci papieża Jana Pawła II. Z tej okazji odbył się montaż słowno muzyczny o życiu Jana Pawła II¹⁷. Do roku 2008 drewniany krzyż do przedstawienia przygotowywał mieszkaniec wioski Jan Tracz, wykonał on siedem krzyży do budzewskiej Pasji. Siódme Misterium było już bardziej urozmaicone, ponieważ do zespołu dołączyły cztery kobiety z Budzewa, które wykonały pieśni do widowiska¹⁸. Przedstawienie rozpoczęło się tego roku o godzinie 18.00. Jako chór, który stworzył przepiękne tło muzyczne widowiska, wystąpiły: Regina Wysocka, Krystyna Wojtczuk, Iwona Urbanowicz oraz Stefania Wójcik (obecna kierownik zespołu i organizatorka misteriumów)¹⁹. 5 kwietnia 2009 roku odbyło się ósme Misterium w Budzewie. To misterium było wyjątkowe i inne od tych, które odbywały się do tej pory. Po raz pierwszy spektakl wystawiono w plenerze, na placu przed świetlicą budzewską²⁰. Po raz pierwszy także wystąpili w misterium inni, nie tylko „Budzewiaki”. Organizatorom udało się namówić do współpracy starszych i znajomych z sąsiednich wiosek, którzy wzięli udział w widowisku²¹.

¹⁶ R. Stromidło, *Pasja młodych aktorów z budzewskiego zespołu*, „Węgorzewski Tydzień” 14(2007), s. 1.

¹⁷ A. Styrańczak-Wiatrak, *Widowisko w szatach od Cioci Czesi*, „Węgorzewski Tydzień” 13(2007), s. 6.

¹⁸ Tenże, *Będą mocne sceny- raczej nie dla dzieci*, „Węgorzewski Tydzień” 11(2008), s. 3.

¹⁹ Tenże, *Fotokronika*, „Węgorzewski Tydzień” 12(2008), s. 7.

²⁰ B. Zawadzki, *Budzewo*, „Węgorzewski Tydzień”, (2009) 13, s. 5.

²¹ Tenże, *Ukrzyżują Jezusa w Niedzielę Palmową*, „Węgorzewski Tydzień” 14(2009), s. 5.

W tej edycji misterium w przedstawieniu wzięło udział około trzydzieści osób, najmłodsza aktorka miała 12 lat, najstarsza 70. Od tego momentu misterium nabrało innego wymiaru niż w poprzednich latach. Całe rodziny zaczęły występować, a mieszkańcy z większą uwagą patrzeć na to, co się dzieje w ich wiosce. Odtąd chętnie pomagali organizatorom w przygotowaniu widowiska, co pokazało, że są naprawdę zaangażowani. Tym razem podkład do widowiska wykonała rodzina Bobel: Agata, Magdalena, Jan, Krzysztof oraz Agnieszka Cyrych z Węgorzewa²². Obecna podczas tego przedstawienia była również telewizja TVP Olsztyn, która przygotowała materiał o misterium, co spowodowało, że o budzewskim misterium usłyszał cały region²³. Aktorzy grali swoje role z wielkim poświęceniem. Publiczność była wzruszona i zachwycona. Ósme Misterium Męki Pańskiej na długo zapadło w pamięci tych, którzy 5 kwietnia 2009 roku byli w Budzewie. W sierpniu tegoż roku zmienił się kierownik zespołu „BUDZEWIAKI” – organizator główny misteriów. Miejsce Mariusza Pawlina zajęła Stefania Wójcik, mieszkanka Budzewa, członkini zespołu. To ona przygotowała dziewiąte budzewskie misterium. Tym razem święta Wielkanocne wypadały wcześniej niż w latach ubiegłych, zatem widowisko odbyło się 28 marca 2010 roku. Przedstawienie stało się jeszcze bardziej teatralne i jeszcze bardziej efektowne, niż do tej pory: scenariusz został rozbudowany, dołączyli nowi aktorzy. Organizatorzy tym razem przypominali na łamach prasy lokalnej „Węgorzewskiego Tygodnia” o ciepłym ubraniu, ponieważ pogoda tych dni była zaskakująca. Prologiem do widowiska, które rozegrało się na placu przed świetlicą, były pieśni wykonane przez alumna Wyższego Seminarium Duchownego w Ełku – Krzysztofa Kaszubę. Gości powitali Stefania Wójcik i Mariusz Pawlina. Tło muzyczne do przedstawienia zapewnił zespół muzyczny z Gminnego Ośrodka Kultury w Budrach „Alebabki”²⁴. Pośród licznie przybyłych gości na widowisko byli obecni księża moderatorzy z Wyższego Seminarium Duchownego w Ełku wraz z alumnami. „Ze łzami w oczach oklaskiwano aktorów, którzy zagrali

²² A. Styrańczak-Wiatrak, *Nazwałem was przyjacielmi*, „Węgorzewski Tydzień” 15(2009), s. 5.

²³ A. Styrańczak, *Przed nami IX Misterium Męki Pańskiej z niespodziankami i nawróceniem Marii Magdaleny*, „Węgorzewski Tydzień” 10(2010), s.14.

²⁴ Tenże, *Przed nami Palmowa Niedziela i Misterium Męki Pańskiej*, „Węgorzewski Tydzień” 12(2010), s. 6.

w Misterium Męki Pańskiej” – tak podsumowała IX misterium lokalna prasa²⁵.

„Graliśmy... siebie, czyli dzieci. Ale nie z Budzewa czy z Buder tylko z Jerozolimy, dzieci, które mogły naprawdę rozmawiać z Jezusem” – powiedzieli najmłodszy uczestnicy widowiska²⁶. Obecność tych najmłodszych była radosnym prologiem do misterium pełnego dramatycznych napięć i wielkich aktorskich emocji. Punktem kulminacyjnym budzewskich Pasji było dziesiąte jubileuszowe misterium, które zostało wystawione 17 kwietnia 2011 roku. Przygotowania do jubileuszu trwały już dwa miesiące wcześniej jak na jubileusz przystało w spektaklu wzięło udział jeszcze więcej osób niż w poprzednich latach. W tym widowisku grali wszyscy: kilkuletnie dzieci, i ich rodzice, a także dziadkowie i babcie. Przedstawienie dedykowano papieżowi Janowi Pawłowi II²⁷. Przed misterium miał miejsce występ muzyczny kleryków z Wyższego Seminarium Duchownego w Elku, którzy wykonali pieśni wprowadzające wszystkich w atmosferę widowiska. Stefania Wójcik oraz wójt gminy Budry Józef Markiewicz powitali gości. Liczba widzów tego roku przekroczyła najsmielsze oczekiwania organizatorów. Widowisko było profesjonalnie dopracowane i zrobiło wielkie wrażenie na publiczności. Aktorzy pojawili się w nowych strojach uszytych przez miejscowe gospodynie. X Misterium Męki Pańskiej towarzyszyło wielkiemu wydarzeniu, do którego przygotowywał się cały Kościół Powszechny, a mianowicie beatyfikacji Sługi Bożego Jana Pawła II²⁸. „BUDZEWIAKI” swoje misterium dedykowali właśnie papieżowi Janowi Pawłowi II i z tej okazji postanowili wznieść pamiątkowy kamień Bogu na Chwałę i ludziom ku pamięci, aby przypominał przyszłym pokolenia o tych wielkich wydarzeniach. Poświęcenia kamienia dokonał dziekan Dekanatu Węgorzewskiego ksiądz Maciej Maciejewski. Zgromadzeni goście z aktorami zaśpiewali ulubioną pieśń papieża „Barkę”. Wójt Gminy Budry podsumował misterium tak: „- Mamy fantastycznych aktorów i społeczników, utalentowanych i wyjątkowo oddanych sprawie. Wielkie brawa należą się Stefanii Wójcik, obecnej kierownicze "Budzewiaków" – niewiele

²⁵ Tenże, *Idź i odtąd już nie grzesz*, „Węgorzewski Tydzień” 13(2010), s. 1.

²⁶ Tenże, *Idź i odtąd...*, s. 5.

²⁷ Tenże, *Przed nami X Misterium Męki Pańskiej*, „Węgorzewski Tydzień” 13(2011), s. 5.

²⁸ Tenże, *X Misterium Męki Pańskiej w Budzewie*, <http://budry.wm.pl/46560,X-Misterium-Meki-Panskiej.html>, 18 V 2011.

osób wie, ile pracy włożyła w przygotowania do tego spektaklu! Tylko teatru nam jeszcze brakuje... Jeszcze trochę i będzie trzeba go tu wybudować!”²⁹.

Zakończenie

Budzewskie misteria na stałe wpisały się w tradycję miejscowej społeczności. Mieszkańcy już sobie nie wyobrażają Wielkiego Postu bez przygotowań do misterium. Potrafią sami przygotować całe widowisko, warto tu nadmienić, iż dekoracja do przedstawień wymaga wiele pracy od miejscowych rolników. W organizacji misteriów „Budzewiaką” pomagają także: Gminny Ośrodek Kultur, Urząd Gminy w Budrach, miejscowy proboszcz – ksiądz Jarosław Baluta oraz wiele ludzi dobrej woli.

Kiedy się obserwuje pielgrzymów, którzy przybywają na misteria nie trzeba się zastanawiać, dlaczego jest ich tak wielu, dlaczego nie odstraszą ich liczne niewygody, jak choćby brak miejsca do siedzenia. Odpowiedź maluje się na ich twarzach. To przeżycie wielkiego uniesienia i ogromna miłość do Stwórcy. Te uniesienia czynią ich serca otwartymi na cierpienie Chrystusa i pozwalają całym rodzinom w zadumie powrócić do swoich domów i godnie rozpocząć Wielki Tydzień.

Misterium okryte wielką tajemnicą zbawienia i życia wiecznego fascynuje ludzi do dziś. Do dziś chrześcijanie, corocznie przed świętami Wielkiej Nocy, próbują zrozumieć i przeżyć drogę Męki Pańskiej. Drogę naznaczoną koniecznym cierpieniem, która jednak jako jedyna prawdziwie prowadzi do domu Ojca.

PASSIONSSPIEL IN BUDZEWO

Zusammenfassung

In diesem Artikel wird ein für Christentum wichtiges Thema der Passion Jesu Christi behandelt. Die Passion Jesu ist aktuell, für ewig lebendig und bereichert menschliche Herzen. Darüber schreiben und meditieren nicht nur Evangelisten, Theologen sondern auch einfache Menschen. Die Menschen wollten besser verstehen und miterleben jene Ereignisse, die das Ziel des ganzen Christentums waren und deshalb begannen Aufführungen zu schaffen -die sogenannten Passionsspiele. Das griechische Wort "misteriomâ€š bedeutete

²⁹ Tenże, *X Misterium Męki Pańskiej*, „Węgorzewski Tydzień” 15(2011), s. 5.

einen mysteriösen Ritus zu Ehren einer Gottheit, der die Zuschauer in eine geheimnisvolle Welt einführen sollte. Zur Zeit werden die Passionsspiele in Polen in folgenden Ortschaften aufgeführt: Cytadela Poznańska, Kalwaria Wejherowska, Góra Kalwaria, Kalwaria Zebrzydowska, Kurzętnik, Kałków, Kalwaria Pałacowska, Ołtarzew, Górką Klasztorna. Lubawa, Węglówka sowie im nordwestlichen Teil von Masuren in Budzewo. Das Passisonsspiel in Budzewo wurde zuerst von einheimischen Kindern, und dann auch von Erwachsenen aufgeführt und wurde im Laufe der Zeit in diesem kleinen masurischen Dorf zu einer Tradition, die für immer in das Festekalender eingetragen wurde. Budzewo liegt in der Woiwodschaft Ermland-Masuren, im Kreis Węgorzewo, in der Gemeinde Budry. Die Geschichte des Passionsspiels in Budzewo geht auf das Jahr 2001 zurück, als ein elfjähriger Junge Mariusz Pawlina etwas für die Bewohner seines Dorfes tun wollte. Er schrieb das Szenarium der Aufführung und überredete seine Geschwister und seine Freunde zur Teilnahme an der Aufführung. Die Jugendlichen trafen sich während der Fastenzeit auf Proben im dörflichen Clubraum. Im Laufe der nächsten Jahre schlossen sich neue Schauspieler an. Die ganzen Familien wollten an Aufführungen teilnehmen. Bei der Organisation dieser Passionsspiele helfen den Budzewo -Bewohnern auch mit: das Gemeindekulturhaus, das Gemeindeamt in Budry, der Priester Jarosław Baluta sowie viele Menschen mit guten Willen. Der Höhepunkt der Passionsspiele in Budzewo war das zehnte Passionsspiel, das am 17 April 2011 stattfand. An der Aufführung nahmen noch mehr Personen als früher teil. Das Zehnte Passionsspiel wurde in der Zeit aufgeführt, als die Kirche sich auf die Seligsprechung von dem Diener Gottes Johannes Paul dem Zweitem vorbereitete. "BUDZEWIAKI" widmeten ihr Passionsspiel eben dem Papst Johannes Paul dem Zweitem und zu diesem Anlass errichteten sie einen Gedenkstein zum Lob Gottes und den Menschen zum Gedenken, damit künftige Generationen sich diese Ereignisse erinnern können.